Eurooppanuoret ry | Unga Européer rf
Siltasaarenkatu 4, 7. krs., FI
00530 Helsinki Finland
www.eurooppanuoret.fi

Asiantuntijalausunto | Eduskunnan suuri valiokunta
VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta
31.5.2021

Yleistä

Eurooppanuoret kiittää suurta valiokuntaa lausuntopyynnöstä ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta käsittelee Suomen linjauksia Euroopan unionin toiminnasta ja mahdollisista tulevista kehityskuluista kohtuullisen kattavasti. Selonteko on yleislinjaltaan rakentava ja nostaa esille tärkeitä teemoja, kuten unionin kriisinkestävyyden vahvistamisen, sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän säilyttämisen, sekä eurooppalaisen lisäarvon tavoittelun eri politiikan aloilla. Eurooppanuoret on tähän tyytyväinen ja korostaa, että EU-vaikuttamisessa saavutetaan parhaita tuloksia ratkaisuhakuisen ja ennakoivan, sekä unionin yleistä toimintakykyä tukevan toiminnan kautta.

Euroopan unioni tarjoaa Suomelle merkittävien taloudellisten ja turvallisuuspoliittisten hyötyjen lisäksi täysin ainutlaatuisen mahdollisuuden mahdollisuuden vaikuttaa suuriin globaaleihin kehityskulkuihin. EU:n tarjoamat mahdollisuudet tiedostetaan selonteossa monilta osin hyvin, ja siinä ilmaistaan selkeä tahtotila kehittää unionin toimintakykyisemmäksi suurimmissa, koko maapallon ja ihmiskunnan tulevaisuutta koskevissa kysymyksissä. Eurooppanuoret haluaa erikseen korostaa, että uuden toimivallan luovuttaminen Euroopan unionille joillain politiikan aloilla lisäisi Suomen todellista itsemääräämisoikeutta, ja toivoo siksi valtioneuvostolta ja eduskunnalta rohkeutta suhtautua positiivisesti tämänkaltaisiin aloitteisiin.

Eurooppanuoret kiittää erityisesti nuorten osallistumisen ja osallisuuden merkityksen korostamisesta. Jopa kolmannes EU-alueen väestöstä on nuoria, mutta samaan aikaan nuorten ääni kuuluu harmittavan vähän keskeisissä päätöksentekoelimissä. Toivomme rohkeutta kehittää kunnianhimoisia

osallistamismalleja, joissa nuorten äänellä on aitoa merkitystä. Eurooppanuoret korostaa Erasmus+ ohjelman suurta merkitystä nuorten liikkuvuudelle, osaamiselle ja kansainvälistymisen mahdollisuuksille, ja kiittää selonteon linjausta ohjelman täysimääräisestä toimeenpanosta.

Euroopan tulevaisuuskonferenssi tarjoaa erinomaisen tilaisuuden vahvistaa kansalaiskeskustelua ja lisätä osallisuuden kokemusta EU-politiikassa. Eurooppanuoret odottaa tulevaisuuskonferenssin johtavan konkreettisiin toimiin EU:n kehittämiseksi, ja toivoo valtioneuvostolta ja eduskunnalta rohkeutta tarttua konferenssin johtopäätösten pohjalta tehtyihin esityksiin.

Tulevaisuuskonferenssi tarjoaa erinomaisen tilaisuuden EU:n rakenteiden uudistamiseen. Eurooppanuoret näkee, että EU:n tarkoituksenmukainen kehittäminen edellyttää muutosten tekemistä unionin perussopimuksiin. Selonteossa tehty linjaus perussopimusuudistusten poissulkemisesta on siksi valitettava, vaikka onkin tärkeää, että myös nykyisten perussopimusten tarjoamat mahdollisuudet unionin kehittämiseen tunnistetaan. Eurooppanuoret toivoo, että valtioneuvosto ja eduskunta ovat tulevaisuudessa valmiita keskustelemaan avoimesti myös perussopimusten uudistamisesta.

Toimintakykyinen, perusarvoihin nojaava unioni

Demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltio ovat Euroopan unionin tärkeimmät yhteiset arvot, joiden pohjalle koko Euroopan integraatio on rakennettu. Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta korostaa vahvasti arvolähtöisyyden merkitystä unionin politiikassa. Eurooppanuoret kiittää selonteossa valittuja linjaa, ja korostaa yhteisten arvojen vaativaan jatkuvaa ylläpitoa.

Eurooppanuoret jakaa selonteossa esitetyn näkemyksen yhteisten arvojen, sekä jäsenvaltioiden välisen solidaarisuuden toimimisesta unionin kriisinsietokyvyn perustana, ja toisaalta niiden toteutumisessa esiintyvien puutteiden lisäävän EU:n ja sen jäsenvaltioiden haavoittuvuutta kriisien edessä. Eurooppanuoret toivookin valtioneuvostolta ja eduskunnalta aktiivisia, jatkuvia toimia jäsenvaltioiden välisen solidaarisuuden ja yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi.

Suomi on jo useiden eri vaalikausien aikana korostanut oikeusvaltion merkitystä ja edistänyt määrätietoisesti oikeusvaltion toimintaa tukevia aloitteita EU-tasolla. Eurooppanuoret on tähän pitkäaikaiseen linjaan tyytyväinen ja odottaa sen säilyvän jatkossakin yhtenä Suomen EU-vaikuttamisen prioriteeteista. Historiallisen, monivuotiseen rahoituskehykseen sisältyvän

oikeusvaltiomekanismin, sekä muiden oikeusvaltiovälineiden kehittämisestä ja täysimääräisestä toimeenpanosta on huolehdittava.

Euroopan unioni on monilla tavoin globaalissa mittakaavassa tasa-arvon edelläkävijä, mutta työtä yhdenvertaisuuden tosiasiallisen toteutumisen edistämiseksi on vielä paljon jäljellä. Eurooppanuoret on tyytyväinen, että yhdenvertaisuuden ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen nostetaan selonteossa Suomen keskeisiksi prioriteeteiksi. Eurooppanuoret kannustaa valtioneuvostoa ja eduskuntaa huomioimaan tässä yhteydessä myös esteettömyyden ja saavutettavuuden parantamisen, sekä tasa-arvoisten osallistumismahdollisuuksien turvaamisen kaikille ihmisille niin fyysisissä, kuin digitaalisissa ympäristöissä.

Eurooppanuoret haluaa nostaa erikseen esille eräiden EU:n jäsenvaltioiden toteuttamat loukkaukset sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajien ihmisoikeuksiin. Eurooppanuoret vaatii, että EU-päätöksenteossa etsitään aktiivisesti lainsäädännöllisiä ja taloudellisia keinoja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kohdistuvien ihmisoikeusloukkausten torjumiseksi, ja odottaa valtioneuvoston ja eduskunnan olevan tässä työssä mukana.

EU globaalina toimijana ja turvallisuusyhteisönä

Euroopan unioni on globaali toimija, jonka ääni kuuluu ja vaikuttaa ympäri maailmaa. EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tulee aktiivisesti kehittää toimintakykyisemmäksi ja tehokkaamaksi. On Suomen ja koko Euroopan ehdoton etu, että EU kykenee olemaan vaikutusvaltainen globaali toimija Yhdysvaltojen ja Kiinan rinnalla. Eurooppanuoret kiittää siksi selonteossa esitettyä linjausta määräenemmistöpäätösten lisäämisestä EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja pitää sitä Suomen unionin edun mukaisena.

Strateginen autonomia on noussut EU:n ulkosuhteiden keskeisimmäksi termiksi. Strategiselle autonomialle ei kuitenkaan löydy yksiselitteistä määritelmää, joten on tärkeää että Suomi osallistuu aktiivisesti aiheesta käytäviin keskusteluihin kaikilla tasoilla. Valtioneuvoston selonteossa EU-politiikasta on tunnistettu strategisen autonomian käsitteen monitulkintaisuus, ja linjattu viisaasti erikseen, ettei se saa muodostua kiertoilmaukseksi protektionismille.

Eurooppanuoret korostaa että unionin yhteisten arvojen on oltava strategisen autonomian ja siihen liittyvän tavoitteenasettelun ytimessä. EU:n globaalin ja itsenäisen toimintakyvyn vahvistaminen on ehdottoman kannatettava tavoite, mutta yhteisen arvojen perusteella on asetettava rajoja sille,

millaista yhteistyötä autoritäärisesti johdettujen valtioiden kanssa on mahdollista tehdä. Eurooppanuoret näkee transatlanttisen suhteen ja arvoihin perustuvan strategisen autonomian toisiaan täydentävinä, eikä niitä ole syytä asettaa vastakkain unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa.

Eurooppanuoret jakaa selonteossa esitetyn näkemyksen EU:n kriisinkestävyyden vahvistamisen tarpeellisuudesta, ja kiittää sen painottamisesta. Myös unionin yhteisen huoltovarmuuden ja varautumisen kehittäminen on kannatettava, koko Eurooppaa hyödyttävä tavoite. Eurooppanuoret odottaakin, että Suomi edistää aktiivisesti kriisinkestävyyttä vahvistavien aloitteiden etenemistä unionin päätöksenteossa.

Raja- ja maahanmuuttopolitiikka

Niin EU:n keskeisimpiin arvoihin kuin perussopimuksiinkin on sidottu kunnioitus perus- ja ihmisoikeuksia kohtaan, ja tämän lupauksen tulee näkyä myös kaikilla EU:n politiikan osa-alueilla. Vaikka selonteko peräänkuuluttaa lisää huomiota ihmishenkien menetykseen Välimerellä, se ei nykyisellään tarjoa konkretiaa tilanteeseen. Välimeren alueen tilanne on EU:n kannalta häpeällinen, ja siksi sen korjaaminen vaatii suuriakin toimenpiteitä.

Eurooppanuoret pitää tärkeänä, että Välimeren raja- ja maahanmuuttopolitiikka nostetaan vahvemmin EU-tasolle ja pois yksittäisten jäsenmaiden vastuilta. EU:n yhteistä turvapaikkajärjestelmää tulee kehittää siten, että Välimeren siirtolaistilanteen kustannukset ja vastuut ovat jaetut koko EU:n kesken. Käsittely- ja odotusajat EU-alueen sisäisissä siirroissa täytyy pitää kohtuullisina.

Morian pakolaisleirin palettua syksyllä 2020 EU lupasi, ettei sen alueelle syntyisi enää uusia morioita. EU on kuitenkin alkanut investoida yhä uusiin pakolaisleireihin Kreikan saaristossa. Tämä ei ole kestävä ratkaisu. Pakolaisleirien epäinhimilliset olosuhteet, terveydenhuollon heikko taso, turvallisuustilanne ja muut huonot olot ovat johtaneet tilanteeseen, jossa useat humanitaariset järjestöt joutuvat auttamaan hädässä olevia ihmisiä EU:n alueella. Näistä ihmisistä huolehtiminen kuuluisi EU:n vastuulle.

Selonteko huomioi ansiokkaasti, että EU:n tulee kumppanuuksissaan pyrkiä vaikuttamaan siihen, että kumppanimaiden muuttoliikettä koskeva politiikka olisi kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa. EU ei ole kuitenkaan toistaiseksi tarttunut riittävästi toimiin Libyan ja Turkin alueella

tapahtuviin ihmisoikeusrikkomuksiin, ja näemmekin, että kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen tulisi olla pyrkimyksen sijaan ennakkoehto EU:n kumppanuuksissa.

Moderni talousyhteisö

Euroopan unionin varainkäytön kautta voidaan luoda eurooppalaista lisäarvoa ja julkishyödykkeitä, mitä ei kansallisella varainkäytöllä ole mahdollista saavuttaa. Tämä on yksi eurooppalaisen yhteistyön suurimmista eduista. Valtioneuvoston selonteossa EU-politiikasta linjataan vahvasti eurooppalaisen lisäarvon tavoittelemisen puolesta, mikä on viisasta erityisesti Suomen kaltaisen pienen valtion näkökulmasta. Eurooppanuoret odottaa, että linjaus näkyy Suomen EU-politiikassa myös käytännössä.

Eurooppanuoret haluaa uudistaa EU:n varainkäyttöä ja näkee budjetin nykyiset painopisteet vanhanaikaisina. Kaksi kolmasosaa unionin budjetista käytetään vuosittain erilaisiin maatalous- ja aluetukiin, mikä ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla eurooppalaisia veronmaksajia. Vanhoja rakenteita säilyttävän varainkäytön sijaan unionin tulisi rahoittaa merkittävästi nykyistä enemmän ilmastonmuutoksen ja luonnon köyhtymisen torjuntaa, tutkimusta ja kehitystä, koulutusta, rajavalvontaa ja maahanmuuton hallintaa, yhteisiä puolustusmateriaalihankintoja ja muita eurooppalaista lisäarvoa tuovia kohteita. Eurooppanuoret näkee, että unionin budjettia olisi syytä kasvattaa siirtämällä sille toimivaltaa niillä politiikan aloilla, joilla unionin yhteisestä toiminnasta olisi eniten hyötyä.

Eurooppanuoret kiittää selonteossa ilmaistua avointa suhtautumista EU:n omien varojen järjestelmän laajentamiseen ja kannustaa valtioneuvostoa ja eduskuntaa edistämään päästökauppajärjestelmän uudistamista, hiilidioksidipäästöjen tullimekanismia, sekä digitaaliveroa. Pitkällä aikavälillä olisi tarkoituksenmukaista, että suurempi osa unionin budjetista kerättäisiin jäsenmaksujen sijaan nykyistä laajemman omien varojen järjestelmän kautta.

Keskustelu EU:n finanssipolitiikan sääntöjen uudistamisesta on jo alkanut, ja konkreettinen työ sääntöjen uudistamiseksi alkaa todennäköisesti vuoden 2021 syksyllä. Suomen on oltava EU:n finanssipolitiikkaa koskevassa keskustelussa aktiivinen ja tarjottava siihen omia, rakentavia ja tasapainoisia ratkaisuehdotuksia. Uusien finanssipolitiikan sääntöjen lisäksi EU tarvitsee uskottavan velkajärjestelymekanismin varmistamaan, että jokainen jäsenvaltio vastaa viime kädessä omista veloistaan. Eurooppanuoret huomauttaa, ettei valtionveuvoston selonteko EU-politiikasta käsittele

velkajärjestelymekanismia riittävästi, ja toivoo, että Suomi edistää sen käyttöönottoa unionin päätöksenteossa aktiivisesti.

Ekologinen kestävyyskriisi

Ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen aiheuttama ekologinen kestävyyskriisi on ihmiskunnan suurin haaste. Ekologisen kestävyyden varmistamisen on oltava läpileikkavaa tavoite kaikessa Euroopan unionin toiminnassa ja Suomen on tehtävä osuutensa EU:n ilmasto- ja biodiversiteettitavoitteiden saavuttamiseksi. Eurooppanuoret kiittää selonteossa tehtyjä linjauksia unionin ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan, mutta painottaa niiden tehokasta ja täysimääräistä toimeenpanoa.

Euroopan unionin tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöistään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja olla kokonaan ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kunnianhimoisia ja merkittäviä toimia monilla eri sektoreilla. Samalla on huolehdittava, että siirtymä vähähiiliseen yhteiskuntaan on oikeudenmukainen, ja rakennemuutoksesta aiheutuvia taloudellisia menetyksiä kompensoidaan riittävästi inhimillisen kärsimyksen välttämiseksi.

Eurooppanuoret näkee EU:n päästökauppajärjestelmän ensisijaisena keinona ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tieliikenteelle ja meriliikenteelle on luotava omat päästökauppajärjestelmänsä, minkä lisäksi lentoliikenteessä on otettava käyttöön uonionin laajuinen lentokerosiinivero. Eurooppanuoret vaatii, että EU:n maataloustuet sidotaan huomattavasti nykyistä tiukemmin ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin, ja eläinperäisen tuotannon tukia tarkastellaan kriittisesti.

Euroopan unioni kuuluu maailman suurimpiin talousalueisiin, ja se voi siksi edistää kansainvälisissä neuvotteluissa sitovia ilmasto- ja ympäristötoimia. Eurooppanuoret vaatii, että EU edistää määrätietoisesti kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa kasvihuonekaasupästöjen globaalin hinnoittelujärjestelmän luomista, ja tavoittelee kunnainhimoista kansainvälistä sopimusta YK:n biodiversiteettineuvotteluissa.

Ystävällisesti,
Risto Rajala
Puheenjohtaja
+358400563080
risto.rajala@eurooppanuoret.fi